

VERBENACEAE EXOTICE CULTIVATE ÎN GRĂDINA BOTANICĂ DIN BUCUREȘTI

V. DIACONESCU

În această notă se face o sumară trecere în revistă a colecției de Verbenaceae cultivate în Grădina botanică din București. Această colecție conține atât plante anuale (*Verbena hybrida*), cât și perene (*V. venosa*), specii arbustive (*V. foetida*) sau arborescente (*Clerodendron fargesii*, *Vitex agnus-castus* ș.a.) De asemeni există specii de seră caldă (*Clerodendron speciosissimum*) și de seră rece (*Clerodendron fragrans*).

Verbenaceele pot acoperi prin florile lor un timp foarte îndelungat. Astfel, *Lantana camara* înflorește în tot timpul anului, ca și *Clerodendron thomsonae*. O înflorire de peste 6 luni la *Clerodendron foetidum* (vara sub cerul liber) sau 4—5 luni de înflorire continuă (în interior) la *Clerodendron speciosissimum*.

Verbenaceele reprezintă un grup de plante lemnoase și ierboase deosebit de valoroase, care pot să îmbogățească sortimentul spațiilor verzi.

În această notă sînt prezentate 8 genuri cu 16 specii, cel mai bine fiind reprezentat genul *Callicarpa* cu 7 unități taxonomice, urmat de genul *Clerodendron*.

În flora spontană a țării noastre familia *Verbenaceae* este reprezentată doar de 2 specii ale genului *Verbena* (*V. officinalis* și *V. supina*), ambele fără nici o valoare ornamentală.

În sortimentul curent al unităților specializate nu figurează decît puține soiuri de *Verbena hybrida*.

Alte genuri, ca *Lantana*, *Clerodendron*, *Vitex* etc., practic nu sînt cunoscute decît în colecțiile grădinilor botanice. Fiind plante cu mare valoare ornamentală, în cele ce urmează vom prezenta cîteva specii ierboase și lemnoase, care pot fi cultivate atât în spațiile verzi, cât și în locuințe.

Colecția noastră de *Verbenaceae* cuprinde specii de : *Callicarpa*, *Clerodendron*, *Duranta*, *Lantana*, *Lippia*, *Tectona*, *Verbena* și *Vitex*.

Cu excepția celor două specii spontane din flora noastră, celelalte sînt plante din zonele calde ale globului, întîlnite atât în Asia, cât și în America de Sud, unele chiar în zona mediteraneană sau în Africa.

Din familia *Verbenaceae* sînt descrise 720 de specii (Bonnier G. f. din care numai 9 sînt prezente în Europa (*Flora Europaea*, Vol. 3, 1972

pag. 122), și anume : *Vitex agnus-castus* L., *Lantana camara*., *Verbena rigida* Sprengel, *V. bonariensis* L., *V. officinalis* L., *V. supina* L., *Lippia nodiflora* (L.) Michx., *L. canescens* Kunth, *L. triphylla* (L'Hér.) O. Kuntze.

Genul *Clerodendron* grupează specii arborescente : *C. fargesii* etc., arbustive : *C. foetidum* etc. sau liane : *C. thomsonae* etc. Unele specii (*C. foetidum*, *C. fargesii* etc.) sînt cu frunze căzătoare, altele (*C. speciosissimum*, *C. fragrans* etc.) sînt cu frunze persistente. Marea majoritate a speciilor de *Clerodendron* sînt plante de seră. Unele însă au o bună comportare și în cultura sub cerul liber (*C. foetidum* și *C. fargesii*), cu o ușoară protecție peste iarnă la plantele tinere. Chiar cele de seră în timpul verii pot fi cultivate în grădini sau în parcuri.

Clerodendron fragrans Kent (Volcameria); arbust de 1—1,5 m, cu ramuri muchiate, pubescente, cu frunze persistente, mari, cordiforme acuminat, dentate, pubescente, de un verde strălucitor. Flori albe în corimbe terminale, compacte, odorante. Originar din China și Japonia.

Cf.f. „Flore plena“, flori albe și roze, foarte odorante, involte.

Cultura. Plantă puțin pretențioasă față de substrat, are nevoie de multă lumină. Necesită o bună aerisire. Se înmulțește prin drajoni, care se formează din abundență sau prin butași.

Clerodendron fargesii Dode (syn. *C. trichotomum* var. *fargesii*), înalt de 3—4 m. Frunze caduce, opuse, oval lanceolate, întregi, acuminat, cu nervuri foarte evidente, glabre, verde intens pe partea superioară. Înfloarește în august în panicule cu flori odorante, albe cu caliciul roșu. Fruct bleu, înconjurat de caliciu purpuriu. Se înmulțește prin butași și prin drajoni. Este originar din China.

Clerodendron speciosissimum Van Geert.

Plantă de seră caldă, de 1—2 m înălțime, cu tulpina muchiată, frunze viguroase, oval cordiforme cu diametrul de cca 25 cm, pubescente pe ambele fețe, dințate, de un frumos verde strălucitor, lung pețiolate. Florile de un roșu strălucitor, în panicule mari terminale. O înflorire foarte bună se obține numai de la plantele cultivate în plină lumină. Se înmulțește prin butași. Este originar din sud-estul Asiei.

Clerodendron glabrum E. Mey.

Este originar din Africa Australă și Australia. (Index Kewensis). Specie lemnoasă, arbustivă.

Clerodendron thomsonae Balf. f.

Arbust glabru rămuros, volubil, cu dezvoltare foarte viguroasă ; frunzele sînt persistente, opuse, oval-lanceolate, întregi, cu nervuri evidente de 12—15 cm, de un verde lucios. La extremitatea ramurilor tinere apar panicule mari. Florile numeroase, frumoase, au corola roșie, caliciul alb pur, înainte și în timpul înfloririi, iar după înflorire devine violaceu, foarte frumos. Originar din Africa occidentală. Plantă de seră caldă.

Callicarpa este un gen cu multe specii care provin din Extremul Orient, din zona cu climat subtropical sau chiar de tip mediteranean, precum și din America centrală.

Speciile de *Callicarpa* au făcut obiectul unei lucrări separate, publicată în „Acta Botanica Horti Bucurestiensis“ din 1979—1985, ca urmare

aici nu vom face decît să le nominalizăm, cu excepția celor care nu au fost incluse în lucrarea menționată.

Callicarpa; *kallos* = frumos; *karpos* = fruct; aluzie la culoarea frumoasă violet a fructelor care se mențin pe ramuri pînă încep înghețurile. Florile sînt neînsemnate, așezate axilar în cime cu 15—35 de flori.

Callicarpa americana L.

Flori mici, roșii, dispuse în cime axilare. Fructele, bace roșii violet, ajung la maturitate în luna septembrie sau octombrie.

Callicarpa bodinieri Lerb. var *giraldii* Rehd.

Callicarpa japonica Thunb.

C.j. „*Leucocarpa*“

C. reversii Wall.

C.x. Shirasawana Mak. (*C. japonica* × *C. mollis*).

C. dichotoma Koch.

Duranta plumieri Jacq., originară din Sudul Americii de Nord, America centrală și Antile. Este un arbust semiurcător cu creștere foarte viguroasă. Frunze persistente, întregi. Se poate cultiva în seră rece și numai în timpul verii afară sub cerul liber. Inflorescențele situate terminal pe ramurile din creșterile curente. Florile mici, cu un colorit lila, foarte plăcut. Fructele galbene cu efecte ornamentale. Se înmulțește prin semințe și prin butași.

Lantana camara L. trăiește atît în Asia (India), cît și în America de Sud (Brazilia), unele specii de *Lantana* întîlnindu-se și în Africa.

În cultură *L. camara* are nevoie de multă lumină. Perioada de înflorire durează peste opt luni. Se poate cultiva atît ca plantă de apartament, cît și de grădină (vara). Se înmulțește prin semințe și prin butași. Butășirea se poate face cu rezultate bune în tot cursul anului. Sînt cunoscute în cultură cîteva forme ce se deosebesc după coloritul florilor, care poate fi galben, roșu sau lila. Plantă sensibilă la atacul musculiței albe de seră.

Lippia citriodora Humb., Bonpl. et Kunth, arbust de mici dimensiuni (pînă la 1,5 m), cu frunzele în verticile de cîte trei. Frunzele puternic odorante. Este plantă de seră rece. Se poate cultiva și în sere semicalde. Se înmulțește prin butași. Foarte apreciată de cultivatorii amatori ca plantă de apartament.

Tectona grandis L. f.; stejar de India, care produce vestitul lemn de tek cu o durată foarte îndelungată în construcțiile din locuri umede (ambarcațiuni, poduri, etc.).

Arbore de mari dimensiuni, putînd să depășească 50 m înălțime. Are frunze foarte mari, de pînă la 70 cm lungime și 50 cm lățime. Spontan se găsește din sud-estul Asiei pînă în India, unde formează păduri întinse.

În Europa este prezent doar în colecțiile grădinilor botanice.

Verbena bonariensis L. este o plantă perenă, dar se poate cultiva și ca anuală. Ajunge la dimensiunea de un metru, florile fiind terminale.

Au o durată de înflorire de peste 3 luni de zile. Florile sînt de culoare roșie, în inflorescențe de formă umbelă.

Verbena hybrida Hort. este o plantă cu flori policrome, de dimensiuni mici (cel mult 15 cm). Se face răsad care să poată fi plantat încă din luna aprilie.

Vitex este un arbore mare, de obicei ramificat de la bază. Frunzele opuse digitate, cu 3—7 foliole, căzătoare sau persistente. Inflorescențe paniculate, axilare sau terminale, pe lemn anual (din creștere curentă).

Înflorirea începe la finele lunii iulie și durează pînă la jumătatea lunii septembrie. Toate organele plantei sînt odorante cu miros de piper. Se cunosc peste 200 specii din zonele calde sau temperate de tip mediteranean.

În culturile din țara noastră se întilnește mai ales *Vitex agnus-castus* L., spontan în sudul Europei, precum și *Vitex negundo* L. din India și China.

Vitex agnus-castus L., arbust cu înflorire la sfîrșitul verii. Toate organele plantei degajă un miros de piper. Frunzele 5—7 foliate, lanceolate, acuminate, întregi sau dentate, tomentoase, alburii pe partea inferioară. Florile, în panicule, sînt de culoare lila. Se înmulțește prin semințe.

Vitex negundo L., poate ajunge pînă la 5 m înălțime, ramificat sau elagat. Ramurile tinere sînt muchiate. Frunzele au 3—5 foliole oval-eliptice, întregi sau dentate, alburii pe partea inferioară.

Florile bleu de lavandă, în panicule terminale, apar în luna iulie și și țin pînă în septembrie.

Este originar din India și China.

LES VERBENACÉES EXOTIQUES CULTIVÉES DANS LE JARDIN BOTANIQUE DE BUCAREST

Résumé

Connues comme des plantes d'une grande valeur ornementale (les verbenacées), l'auteur présente quelques espèces herbacées et ligneuses qui peuvent être cultivées autant en plein air que dans l'intérieur.

BIBLIOGRAFIE

1. VASILE DIACONESCU, *Plante decorative*, Edit. Științifică, București, 1970.
2. FRITZ ENCKE, *Pareys Blumengärtnerei*, Paul Parey, Berlin-Hamburg, 1961.
3. * * *, *Flora R.P.R.*, vol. 8, București, 1961.